

CYNGOR SIR YNYS MÔN		
Adroddiad i:	PWYLLGOR GWAITH	
Dyddiad:	19 MEDI 2016	
Pwnc:	PANEL CANLYNIAD SGRIWTINI – RHEOLI DYLEDION	
Aelod(au) Portffolio:	Y CYNGHORYDD H E JONES	
Pennaeth Gwasanaeth:	MARC JONES (EST 2601)	
Awdur yr Adroddiad:	Marc Jones / Geraint Jones	
Rhif Ffôn:	2601 / 2651	
E-bost:	rmjfi@ynysmon.gov.uk / ghifi@ynysmon.gov.uk	
Aelodau Lleol:	Amherthnasol	
A – Argymhelliad/Argymhellion a Rheswm/Rhesymau		
<p>Yn dilyn cyflwyno adroddiad gan y Panel Canlyniad Sgriwtini i'r Pwyllgor Gwaith ar 25 Ebrill 2016, gofynnodd y Pwyllgor Gwaith am adroddiad dilyn-i-fyny ar y cynnydd a wnaed i weithredu'r argymhellion a gyflwynwyd.</p> <p>Gofynnir i'r Pwyllgor Gwaith nodi cynnwys yr adroddiad.</p>		
B – Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a beth oedd eich rhesymau dros eu gwrthod ac/neu ddewis yr opsiwn hwn?		
Amherthnasol		
C – Am ba reswm y mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?		
Hwn yw'r diweddariad y gofynnwyd amdano gan y Pwyllgor Gwaith.		
CH – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?		
Amherthnasol		
D – A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?		
Amherthnasol		
DD – Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori? Beth oedd eu sylwadau?		
1	Prif Weithredwr / Uwch Dim Arweinyddiaeth (UDA)(mandadol)	
2	Cyllid / Adran 151 (mandadol)	Amherthnasol – y Swyddog Adran 151 yw awdur yr adroddiad hwn
3	Cyfreithiol / Swyddog Monitro (mandadol)	
4	Adnoddau Dynol (AD)	
5	Eiddo	
6	Technoleg Gwybodaeth Cyfathrebu (TGCh)	
7	Sgriwtini	
8	Aelodau Lleol	
9	Unrhyw gyrff allanol / arall/eraill	

E – Risgiau ac unrhyw gamau lliniaru (os yn berthnasol)

1	Economaidd	
2	Gwrthdodi	
3	Trosedd ac Anhrefn	
4	Amgylcheddol	
5	Cydraddoldebau	
6	Cytundebau Canlyniad	
7	Arall	

F - Atodiadau:

Atodiad 1 – Adroddiad diweddarau manwl ar weithrediad yr argymhellion a wnaed gan y Panel Canlyniad Sgriwtini

FF - Papurau Cefndir (cysylltwch os gwelwch yn dda gydag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):

Panel Canlyniad Sgriwtini – Adroddiad ar Reoli Dyledion – Rhaglen y Pwyllgor Gwaith 25 Ebrill 2016

1. CYFLWYNIAD

1.1. Yn sgil pryderon a gafwyd ynghylch lefel y dyledion a ddilëwyd, sefydlodd y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol Banel o Aelodau i adolygu'r modd y mae dyledion yn cael eu rheoli yn yr Awdurdod. Adolygodd y Panel y prosesau sy'n ymwneud â'r canlynol: -

- i. Y modd y mae dyledion yn cael eu codi a'r taliadau'n cael eu derbyn;
- ii. Y broses dalu a phryd yr oedd y Cyngor yn derbyn taliad cyn darparu'r gwasanaeth;
- iii. Camau gorfodaeth mewn perthynas â dyledion sydd heb eu talu;
- iv. Polisi corfforaethol y Cyngor ar reoli dyled.

1.2. Cwblhaodd y Panel ei adolygiad ym mis Ebrill 2016 a chyflwynwyd ei adroddiad terfynol i'r Pwyllgor Gwaith ar 25 Ebrill 2016. Daeth y Panel i'r 3 prif gasgliad isod gan wneud 8 o argymhellion: -

Casgliadau

Casgliad 1 – Mae'r prosesau ac arferion mewn perthynas â bilio a chasglu incwm wedi gwella yn ddiweddar, ond mae angen gwneud mwy er mwyn cynyddu canran y taliadau ymlaen llaw a dderbynnir ar gyfer gwasanaethau;

Casgliad 2 – Mae'r Ddogfen Bolisi ddrafft ar reoli dyled yn fan cychwyn da, ond roedd angen mwy o waith er mwyn sicrhau aliniad strategol gyda nodau a blaenoriaethau'r Cyngor;

Casgliad 3 – Roedd yr ymarfer meincnodi a gynhaliwyd gan y Panel ar arferion rheoli dyledion wedi ychwanegu gwerth at yr adolygiad Sgriwtini.

Argymhellion

- 1.1 Dylai'r Pwyllgor Gwaith sefydlu polisi o godi tâl ymlaen llaw am nwyddau a gwasanaethau, lle mae hynny'n bosibl.
- 1.2 Dylai'r Uwch Dîm Arweinyddiaeth gefnogi Gwasanaethau unigol i weithredu'r polisi o godi tâl ymlaen llaw am nwyddau a gwasanaethau.
- 1.3 Ar yr adeg briodol, dylai'r Pennaeth Adnoddau sicrhau bod strategaeth ar waith i wella lefelau casglu incwm drwy gyflwyno newidiadau i'r dulliau casglu cyfredol
- 1.4 Dylai'r Uwch Dîm Arweinyddiaeth ystyried gwneud defnydd llawn o'r gronfa arfaethedig ar gyfer newid er mwyn cyflwyno newid i'n diwylliant, systemau, prosesau a gweithdrefnau casglu incwm ar lefel gorfforaethol ac ar lefel gwasanaethau (a chan sicrhau aliniad gyda'r Prosiect Gweithio'n Gallach).
- 2.1 Dylai'r Pwyllgor Gwaith egluro polisi'r Cyngor ar yr agweddau canlynol o'n trefniadau rheoli dyledion: - Sut y dylai'r Cyngor ymdrin ag unigolion sy'n gwrthod talu am wasanaethau gofal a sut y dylai'r Cyngor ymdrin ag eiddo unigolion o dan y cynllun taliadau gohiriedig.
- 2.2 Bod y Pwyllgor Gwaith yn cymeradwyo'r ddogfen bolisi gorfforaethol ar reoli dyledion yn dilyn datblygu strategaeth gwrthdodi ac asesiadau o'r effaith o ran cydraddoldeb a'r Iaith Gymraeg.
- 2.3 Dylai'r Pennaeth Adnoddau gyflwyno'r ddogfen bolisi gorfforaethol ar reoli dyled i'r Pwyllgor Gwaith i'w chymeradwyo o fewn amserlen i'w chytuno gan y Pwyllgor Gwaith.
- 3.1 Dylai'r Pennaeth Adnoddau ddefnyddio canlyniadau gwaith meincnodi'r Panel ar arferion da yn y maes rheoli dyled mewn awdurdodau eraill er mwyn ychwanegu gwerth at y ddogfen bolisi ddrafft ar reoli dyled.

1.3. Penderfynodd y Pwyllgor Gwaith fel a ganlyn: -

- Cymeradwyo'r adroddiad terfynol ynghyd â'r 3 prif gasgliad a'r 8 argymhelliad ynddo;
- Bod y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) yn adrodd yn ôl i'r Pwyllgor Gwaith ym Medi 2016 ar gynnydd, yn benodol o ran ymateb i argymhellion 1.3 a 2.2 o'r adroddiad terfynol.

2. YSTADEGAU CYFREDOL AR ÔL-DDYLEDION AC ANFONEBAU A GODWYD

2.1. Cododd yr angen am yr adolygiad o ganlyniad i bryder a fynegwyd gan y Pwyllgor Sgrïwtini am lefel yr ôl-ddyledion a nifer yr anfonebau a godwyd am wasanaethau a ddarparwyd mewn amgylchiadau lle dylai'r Cyngor fod yn gofyn am daliad ymlaen llaw am ddarparu'r gwasanaeth.

Mae'n amser da i ddiweddarau Aelodau am y sefyllfa bresennol mewn perthynas ag ôl-ddyledion ac anfonebau. Mae'r prif ddyledion sy'n ymwneud â Chronfa'r Cyngor yn codi o anfonebau'r Dreth Gyngor a Mân Ddyledwyr. Er bod ôl-ddyledion ar gyfer Trethi Annomestig Cenedlaethol a Rhenti Tai, nid yw'r rhain yn cael effaith uniongyrchol ar Gronfa'r Cyngor ac, felly, nid ydynt wedi eu cynnwys yn y dadansoddiad hwn.

	Tabl 1 Balansau Ôl-ddyledion ar 31 Mawrth		
	31 Mawrth, 2014 £	31 Mawrth, 2015 £	31 Mawrth, 2016 £
Y Dreth Gyngor ^①	2,673,000	2,851,000	2,501,000
Mân Ddyledwyr ^②	3,568,000	4,347,000	5,620,000
Cyfanswm	6,241,000	7,198,000	8,121,000

① Yn unol â'r Dychweliadau Blynyddol i Lywodraeth Gymru mewn perthynas â Chasglu'r Dreth Gyngor

② Yn unol â Cívica Financials - Adroddiadau Diwedd Blwyddyn ar hen ddyledion

2.2. Fodd bynnag, nid yw'r balans gwirioneddol ar 31 Mawrth bob blwyddyn ond yn darparu rhan o'r dadansoddiad ac mae'n bwysig hefyd ystyried oed y dyledion oherwydd maent yn fwy anodd i'w casglu wrth i amser fynd heibio. Hefyd, mae angen cadw mewn cof y symiau sy'n cael eu dileu oherwydd mae hyn yn lleihau balans yr ôl-ddyledion ac i bob pwrpas yn fesur o ba mor llwyddiannus neu aflwyddiannus yw prosesau casglu'r Cyngor. Caiff dadansoddiad o'r hen ddyledion a'r symiau a ddilëwyd eu dangos yn Nhablau 2 a 3 isod:-

	Tabl 2a Dadansoddiad o Oed y Dyledion – Y Dreth Gyngor		
	Mawrth 2014 £	Mawrth 2015 £	Mawrth 2016 £
Blwyddyn y Dreth Gyngor	905,000	1,029,000	828,000
Blwyddyn +1	465,700	482,100	466,900
Blwyddyn +2	317,100	286,100	310,800
Blwyddyn +3	235,400	238,400	226,600
Blwyddyn +4	223,600	193,000	206,900
Blwyddyn +5	194,900	192,600	161,900
Blwyddyn +6 a drosodd	331,300	429,800	299,900
Cyfanswm	2,673,000	2,851,000	2,501,000

Tabl 2b			
Dadansoddiad o Oed y Dyledion – Mân-Ddyledwyr			
	Mawrth 2014	Mawrth 2015	Mawrth 2016
	£	£	£
Balansau Credyd	(38,000)	(41,400)	(9,200)
Tâl dim yn ddyledus eto	13,600	12,500	37,100
Llai na 6 mis	1,219,700	2,888,900	3,953,200
Rhwng 6 a 12 mis	432,300	204,200	317,000
Rhwng 1 a 2 flynedd	864,600	433,300	353,300
Dros 2 flynedd	1,409,800	916,000	1,109,400
Taliadau heb eu cyfatebu	(334,000)	(66,500)	(140,800)
Cyfanswm	3,568,000	4,347,000	5,620,000

Tabl 3			
Dyledion a Ddilëwyd yn y Flwyddyn			
	Mawrth 2014	Mawrth 2015	Mawrth 2016
	£	£	£
Y Dreth Gyngor	182,200	53,900	428,200
Mân-Ddyledwyr	0	188,400	56,800
Cyfanswm	182,200	242,300	485,000

2.3. Mae'r dadansoddiad yn Nhablau 1 i 3 yn cadarnhau'r canlynol :-

- Y Dreth Gyngor - mae'r cyfraddau casglu yn gwella ac ôl-ddyledion yn gostwng. Gwelwyd gwelliant yn y gyfradd gasglu yn ystod y flwyddyn, ond mae'r lleihad mewn ôl-ddyledion i'w briodoli'n bennaf i ddileu dyledion yn ystod 2015/16. Er bod proffil oed y dyledion yn gwella, mae casglu ôl-ddyledion yn faes sy'n parhau i fod angen ei dargedu;
- Mân ddyledwyr - mae dyledion ar ddiwedd y flwyddyn yn parhau i godi. Fodd bynnag, bu gwelliant ym mhroffil oed y dyledion gyda thaliadau'n cael eu sicrhau ar gyfer cyfrifon hŷn. Bydd y rhan fwyaf o'r dyledion sy'n hŷn na 2 flynedd yn cael eu codi fel priant ar eiddo er mwyn diogelu budd yr Awdurdod, ond pery risg y bydd dyledion sylweddol o bosib yn cael eu dileu. Mae yna hefyd adolygiad parhaus o daliadau sydd heb eu cyfatebu er mwyn dyrannu taliadau o'r fath yn erbyn y ddyled gywir.

2.4. Mae nifer yr anfonebau a godwyd ar gyfer gwasanaethau lle gellid derbyn incwm cyn darparu'r gwasanaeth i'w gweld yn Nhabl 4 isod:-

Tabl 4		
Nifer o Anfonebau a Godwyd Yn Flynyddol		
Mawrth 2014	Mawrth 2015	Mawrth 2016
16,471	13,487	12,576

2.5. Mae'r wybodaeth yn Nhabl 4 yn cadarnhau bod cynnydd wedi ei wneud i leihau nifer yr anfonebau a godwyd ar ôl i'r gwasanaeth gael ei ddarparu. Wrth i'r ddyled a godwyd leihau mae'r posibilrwydd na fydd dyledion yn cael eu talu a'u casglu hefyd yn lleihau, sy'n gwella'r ffordd y mae'r Cyngor yn rheoli dyledion.

3. NEWID Y DULLIAU CASGLU INCWM

3.1. Yn draddodiadol, nid yw'r Cyngor wedi bod yn cynnig llawer o ddewis i gwsmeriaid o ran y modd y gallant dalu arian sy'n ddyledus i'r Cyngor. Dangosir y gwahanol opsiynau yn Nhabl 5 isod: -

Tabl 5
Dulliau Amgen Talu Incwm

Dull Casglu	Mathau o Incwm a Gasglwyd	syllwadau
Debyd Uniongyrchol	Y Dreth Gyngor Trethi Annomestic Cenedlaethol Rhenti Tai Gofal Cartref Gofal Môn Aelodau Hamdden	Casglu drwy DU yn gyfyngedig i'r gwasanaethau hynny lle gellir dyfynnu rhif cyfrif
Cardiau Credyd / Debyd dros y ffôn (Dyledwr ddim yn bresennol)	Y Dreth Gyngor Trethi Annomestic Cenedlaethol Rhenti Tai Anfonebau Môn-Dyledwyr	Mae galwadau yn cael eu cymryd gan y Swyddfa Arian, Incwm, Rhenti neu staff y Dreth Gyngor. Unwaith eto, rhaid i'r incwm a delir ymwneud â chyfrif neu anfoneb benodol.
Arian / Sieciau yn Swyddfa'r Post	Y Dreth Gyngor Trethi Annomestic Cenedlaethol Rhenti Tai Gofal Cartref	Gall y sawl sy'n talu nail ai ddefnyddio cerdyn sweip neu'r côd bar ar y bil
Pay Point mewn Siopau	Y Dreth Gyngor Trethi Annomestic Cenedlaethol Rhenti Tai Gofal Cartref	Yr un fath â system y Swyddfa Bost, ond ni fedr Pay Point ond derbyn arian parod.
System ffôn Touchtone	Yr un fath â'r system talu hefo cerdyn credyd / debyd dros y ffôn	Mae hwn yn wasanaeth 24 awr, ond dim ond yn derbyn taliadau ar gyfer cyfrifon gyda chyfeirnodau rhifol.
Rhyngrwyd	Y Dreth Gyngor Trethi Annomestic Cenedlaethol Rhenti Tai Gofal Cartref	Mae hwn yn wasanaeth 24 awr, ond dim ond yn derbyn taliadau ar gyfer cyfrifon gyda chyfeirnodau rhifol.
Chip a Pin	Canolfannau Hamdden	Mae hyn yn golygu y gellir talu am wasanaethau mewn pwyntiau unigol ar hyd a lled y Cyngor e.e. derbynfeydd mewn adrannau, cofrestryddion, ysgolion. Unwaith eto, angen ehangu'r system hon.
Bancio ar y Rhyngrwyd	Yr un modd â Bancio ar y Rhyngrwyd	Unwaith eto, rhaid cael rhif cyfeirnod i'w ddyfynnu gyda'r taliad
Trosglwyddiad Banc / Giro	Yr un modd â Bancio ar y Rhyngrwyd	Unwaith eto, rhaid cael rhif cyfeirnod i'w ddyfynnu gyda'r taliad.
Arian parod neu siec	Unrhyw fath o incwm	Mae taliadau yn dal i gael eu derbyn drwy arian parod neu siec yn swyddfa'r Cyngor er bod y brif Swyddfa Arian wedi cau. Nid yw talu yn y modd yma'n cael ei annog, ond ni fyddwn yn gwrthod unrhyw daliadau a gynigir.

3.2. Wrth i'r dechnoleg ddatblygu, mae mwy a mwy o gwsmeriaid yn dod yn fwy cyfarwydd â bancio digidol ac yn defnyddio'r rhyngwrwd a ffonau clyfar i dalu am nwyddau a gwasanaethau. Mae'r Cyngor wedi bod ar ei hôl hi o ran buddsoddi yn y dechnoleg angenrheidiol i alluogi cwsmeriaid i ryngweithio â'r Cyngor mewn ffordd fwy modern. Fodd bynnag, mae hyn yn newid ac eisoes mae wedi buddsoddi, neu bydd yn buddsoddi'n fuan mewn technolegau a fydd yn caniatáu i'r canlynol ddigwydd: -

1. Sefydlu ffurflenni ar wefan y Cyngor a fydd yn caniatáu i gwsmeriaid ofyn am wasanaethau a thalu amdanynt o flaen llaw gan ddefnyddio'r rhyngwrwd. Wrth i'r cyfleon gynyddu i gwsmeriaid dalu am wahanol wasanaethau dros y Rhyngwrwd, gall y Cyngor fynnu bod cwsmeriaid yn talu ymlaen llaw am fwy o'i wasanaethau.
2. Fel 1 uchod, ond ar gyfer AppMon. Bydd hyn yn caniatáu i gwsmeriaid dalu am nwyddau a gwasanaethau gyda'u ffonau clyfar.
3. Caniatáu i drethdalwyr / talwyr rhent dalu'r Dreth Gyngor / Trethi Annomestig Cenedlaethol neu Renti Tai drwy gyfrwng AppMon ar eu ffonau clyfar.
4. Bydd cyfleusterau terfynellau hunanwasanaeth ar gael yn y dderbynfa newydd, Cyswllt Môn. Bydd hyn yn annog cwsmeriaid i gymryd mwy o gyfrifoldeb am dalu'r symiau sy'n ddyledus trwy ddulliau digidol.
5. Cyflwyno peiriannau chip & pin i dderbynfa Cyswllt Môn a'r Gwasanaeth Cofrestru, gyda hynny eto'n caniatáu i daliadau gael eu gwneud yn electronig.
6. Cyflwyno debyd uniongyrchol fel dull o dalu am fwy o wasanaethau e.e. gwasanaethau Gofal Môn a rhenti unedau diwydiannol.
7. Buddsoddi mewn system newydd ar gyfer rheoli arian parod a fydd yn gwella prosesau casglu incwm. Bydd hyn yn lleihau'r amser a'r adnoddau sydd eu hangen i gyfrifo incwm a rhyddhau adnoddau i fonitro ac adennill dyledion.

3.3. Bydd y newidiadau hyn yn cymryd amser i'w gweithredu (rhwng 6 i 12 mis pellach i weithredu'r holl newidiadau) a bydd y ffordd y mae cwsmeriaid yn rhyngweithio gyda'r Cyngor hefyd yn cymryd amser. Felly, fe welir manteision y newidiadau hyn yn raddol dros y blynyddoedd sydd i ddod.

4. POLISI RHEOLI DYLED

4.1. Fel y dywedwyd wrth y Panel Sgriwtini, mae drafft o'r polisi rheoli dyled wedi bod ar gael ers nifer o flynyddoedd, ond nid yw wedi cael ei fabwysiadu'n ffurfiol. Mae'r rhan fwyaf o'r polisi yn sail i drefniadau presennol y Cyngor ar gyfer rheoli dyled. Fodd bynnag, mae cyswllt rhwng y polisi rheoli dyledion a Strategaeth Gwrthdlodi'r Cyngor ac mae angen sicrhau nad yw gofynion y polisi rheoli dyledion yn gweithio yn erbyn Strategaeth Gwrthdlodi'r Cyngor.

4.2. Mae drafftio Strategaeth Gwrthdlodi yn rhan o gylch gorchwyl y Rheolwr Prosiect Taclo Tlodi a Diwygio Lles. Cychwynnodd y swyddog cyfredol ei ddyletswyddau ym mis Mai 2016 ac mae wedi dechrau ar y gwaith o lunio'r polisi. Cynhaliwyd gweithdy yn ddiweddar i edrych ar un rhan allweddol o'r Strategaeth Gwrthdlodi, sef cefnogi teuluoedd bregus ar yr Ynys. Bwriedir cynnal dau weithdy arall cyn y Nadolig. Bydd trafodaethau pellach hefyd yn cael eu cynnal gyda'r Uwch Dîm Arweinyddiaeth ac Aelodau ar egwyddorion allweddol y strategaeth. Y nod yw cael cymeradwyo'r Strategaeth Gwrthdlodi erbyn mis Chwefror y flwyddyn nesaf.

4.3. Unwaith y bydd y gwaith hwn wedi'i gwblhau, cynhelir adolygiad terfynol o'r polisi rheoli dyledion corfforaethol a fydd yn cymryd i ystyriaeth ganfyddiadau'r ymarferiad meincnodi yn unol ag argymhelliad 3.1 y Panel Sgriwtini.

5. GWEITHREDU ARGYMHELLION ERAILL

- 5.1.** Argymhelliad 1.1 & 1.2 - Bellach, mae'n bolisi a dderbynnir yn gyffredinol yn y Cyngor bod cwsmeriaid yn gorfod talu ymlaen llaw am y gwasanaethau y maent yn gofyn amdanynt lle bynnag mae hynny'n bosibl. Fel y gellir ymestyn y polisi hwn er mwyn sicrhau ei fod yn cael yr effaith fwyaf bosibl, bydd raid gweithredu rhai o'r newidiadau a nodir ym mharagraff 3.2 a bydd hyn yn galluogi'r Cyngor i orfodi'r newid sianel sy'n ofynnol lle mae cwsmeriaid yn archebu ac yn talu am y gwasanaethau trwy gyfrwng y Rhyngrwyd a'r App ac yn llai aml dros y ffôn a thrwy ymweld yn bersonol â Swyddfeydd y Cyngor.
- 5.2.** Argymhelliad 1.4 - Wrth asesu ceisiadau am gyllid, rhoes yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth flaenoriaeth i fidiau sy'n gwella prosesau busnes y Cyngor er mwyn newid y diwylliant casglu incwm. Mae'r bidiau a gefnogwyd yn cynnwys prynu system Rheoli Perthynas â Chwsmeriaid (CRM), prynu meddalwedd porth talu a fydd yn darparu cyswllt rhwng yr App / Rhyngrwyd a systemau swyddfa gefn a phrynu system rheoli arian parod newydd.
- 5.3.** Argymhelliad 2.1 - Nid oes unrhyw gynnydd wedi'i wneud gyda'r argymhelliad hwn a byddid yn croesawu sylwadau'r Pwyllgor Gwaith ynghylch sut i benderfynu ar bolisi'r Cyngor, e.e. a yw'r Pwyllgor Gwaith yn dymuno penderfynu ar y polisi neu a ydynt yn dymuno cael trafodaeth ehangach gydag Aelodau eraill drwy'r broses Sgriwtini.